

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף נג

תנו רבנן: נאמר "וְיִתְּנוּ אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ לְפָנֵי ה'", ללמדנו שלא ישפוך את הקטורת על הגחלים מבחוץ (= בהיכל) ואח"כ יכניס אותה לקודש הקדשים, אלא יכנס לקודש הקדשים ושם ישפוך את הקטורת על הגחלים. להוציא מליבם של הצדוקים שהיו אומרים שצריך לשפוך אותה מבחוץ ואח"כ להכניסה, שהם דרשו "כִּי בְעֵינָן אֲרָאָה עַל הַכִּפֹּרֶת" כלומר שעליו לבוא לקודש הקדשים בענן של עשן הקטורת.

אמרו להם חכמים: והרי נאמר "וְיִתְּנוּ אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ לְפָנֵי ה'", כלומר שישפוך את הקטורת על הגחלים לפני ה' שזה בקודש הקדשים, והפסוק "כִּי בְעֵינָן אֲרָאָה עַל הַכִּפֹּרֶת" שהבאתם כראיה לדבריכם בא ללמד שצריך לתת בקטורת עשב ששמו 'מעלה עשן', שהוא היה גורם לעשן הקטורת לעלות זקוף כמו מקל.

ומנין שהוא נותן בקטורת 'מעלה עשן' (הגמרא לקמן תשאל והרי כבר למדנו זאת מקודם מהפסוק "כִּי בְעֵינָן...")? שנאמר "וְיִתְּנוּ אֶת הַקְּטֹרֶת אֶת הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת", וכן למדנו מכאן שאם הוא לא נתן בה 'מעלה עשן' או שהוא חיסר אחת מסממני הקטורת שהוא חייב מיתה (= "וְיִתְּנוּ אֶת הַקְּטֹרֶת אֶת הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת" - אם לא עשה כן חייב מיתה).

קושיא: מדוע צריך לכתוב בפסוק "וְלֹא יָמוּת" ללמדנו שאם הוא חיסר אחת מסממני הקטורת שהוא חייב מיתה, והרי הוא כבר חייב מיתה בגלל 'ביאה ריקנית' כלומר שנכנס לקודש הקדשים שלא לצורך (= שהרי הוא לא נכנס עם כל הקטורת), שנאמר "וְלֹא יָבֹא בְּכָל יְעַת אֶל הַקֹּדֶשׁ... וְלֹא יָמוּת".

רב ששת מתרץ: מדובר שהוא לא ידע שיש איסור בביאה ריקנית ולכן הוא לא חייב על זה מיתה, אבל הוא ידע שאסור להקטיר קטורת חסירה, ורק על זה הוא חייב מיתה.

(המשך בדף הבא ↓)

רב אשי מתרץ: מדובר שהוא יודע שיש איסור בביאה ריקנית ולהקטיר קטורת חסירה, אלא שהוא הכניס שתי כפות של קטורת בבת אחת, אחת מלאה והשניה חסרה, נמצא שעל 'ביאה ריקנית' הוא לא חייב שהרי הוא הכניס גם קטורת שלימה, אבל הוא חייב מיתה על הקטרת החסירה.

אמר מר: מקודם הברייתא שאלה מנין שהוא נותן בקטורת 'מעלה עשן'? ומביאה את הפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"**. הגמרא מקשה: והרי כבר למדנו זאת מקודם מהפסוק **"כִּי בָעֲנַן אֶרְאֶה עַל הַכִּפֹּת"**?

רב יוסף מתרץ: מהפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** אנו לומדים שהוא יכול לתת בה את עיקר (= השורש) של 'מעלה עשן' אף שהעלה שלו יותר טוב. אביי מוכיח מברייתא להיפך - שהעיקר (= השורש) יותר טוב מהעלה, ולכן אביי מבאר להיפך - שמהפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** אנו לומדים שהוא יכול לתת בה את העלה של 'מעלה עשן' אף שהעיקר שלו יותר טוב.

רב ששת מתרץ: כוונת הברייתא שמהפסוק **"כִּי בָעֲנַן אֶרְאֶה עַל הַכִּפֹּת"** אנו לומדים שבאהל מועד שבמשכן שהיה במדבר היה צריך לתת בקטורת 'מעלה עשן', ומהפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** אנו לומדים שגם במשכן שילה ובבית המקדש צריך לתת.

דחיה: את זה לומדים מהפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** אלא היתרוץ: שמהפסוק **"כִּי בָעֲנַן אֶרְאֶה עַל הַכִּפֹּת"** אנו לומדים שבקטורת של יוה"כ (בקודש הקדשים) צריך לתת 'מעלה עשן', ומהפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** אנו לומדים שגם בקטורת של שאר ימות השנה (במזבח החיצון) צריך לתת.

רב אשי מתרץ: פסוק אחד נאמר לומר שיש מצוה לתת 'מעלה עשן' ופסוק אחד לומר שזה מעכב.

רבא מתרץ: פסוק אחד נאמר לומר שהמקטיר ללא 'מעלה עשן' חייב מיתה, ופסוק אחד לאזהרה.

כדברי רבא מובא בברייתא בשם רבי אליעזר. הפסוק **"כִּי בָעֲנַן אֶרְאֶה עַל הַכִּפֹּת"** - הוא לאזהרה לנכנס בלי מעלה עשן, כאשר החלק הראשון שלו - **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** - הוא עונש על ביאה ריקנית. והפסוק **"וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת"** - הוא עונש על כניסה בלי מעלה עשן.

(המשך בדף הבא ↓)

יכול יהו שניהם: אי אפשר לומר ששני הפסוקים נאמרו לפני מיתת בני אהרון – בגלל שכתוב בתחילת הפרשה 'אחרי מות שני בני אהרון'. ומצד שני אי אפשר לומר ששניהם נאמרו לאחר מיתת בני אהרון - בגלל שכתוב 'כי בענן אראה על הכפורת', 'אראה' - לשון עתיד, משמע שעדיין לא נראה כבוד השם. ואילו לאחר מיתת בני אהרון כבר נראה כבוד השם, ככתוב שם בפרשה 'וירא כבוד ה' אל כל העם'.

אלא הפסוק של האזהרה נאמר לפני מיתתם, והפסוק של העונש נאמר רק לאחר מיתתם. לפי זה אי אפשר לומר שמתו בגלל הכניסה בלא מעלה עשן. הגמרא מבררת מה היה חטאם?

יבוא שלמה לבמה: קודם שנבנה בית המקדש, היה שלמה המלך הולך למזבח שבגבעון להקריב קרבנות. על כך נאמר 'ויבוא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים' - והדברים לא ברורים, האם הוא הלך מגבעון לירושלים או מירושלים לגבעון? ולכן דורשת הגמרא ששלמה הלך לגבעון, וכשחזר לירושלים הוא הלך באותה צורה כמו בהלך – דהיינו כשפניו כנגד המזבח שבגבעון. וכלומר שהוא חזר כשהוא מהלך אחורנית.

כי הא דרבי אלעזר: כאשר רבי יוחנן רבו של רבי אלעזר היה הולך – היה רבי אלעזר גוחן ועומד במקומו עד שלא היה רואה יותר את רבי יוחנן. ואילו כאשר רבי אלעזר היה הולך - הוא עשה זאת אחורנית עד שרבי יוחנן כבר לא היה רואה אותו, ואז היה מסתובב.

רבא כד הוה מיפטר: כשרבא הלך מרבו רב יוסף שהיה עיור – היה הולך לאחוריו עד שהיו רגליו ניגפות ונפצעות מהאיסקופה של הפתח ומלכלכות אותו בדם. אמרו זאת לרב יוסף, והוא בירך את רבא שיזכה להיות ראש ישיבה של העיר.

משנה: משניטל הארון מקודש הקדשים, הוא היה מניח את המחתה עם הקטורת על 'אבן השתיה' (= שממנה הושתת כלומר התייסד העולם).

נטל את הדם מהכהן שהיה ממרס בו (= שהיה מערבב את הדם שלא יקרוש בזמן שהכהן הגדול היה עסוק בהקטרת הקטורת), נכנס לקודש הקדשים ועמד בין בדי הארון (ובבית שני במקום שהיו בו בדי הארון), והזה מהדם כנגד הכפורת (= כיסוי הארון) ולא על גג הכפורת, הזאה אחת כשגב ידו כלפי מטה ואצבעותיו כלפי מעלה, ושבע הזאות כשגב ידו כלפי מעלה ואצבעותיו כלפי מטה.

ולא היה מתכוון להזות, לא למעלה מאמצע עובי הכפורת (= בהזאה ראשונה) ולא למטה מאמצע עובי הכפורת (= בשבע הזאות), אלא היה מזה כמצליף, כלומר כל שמונה ההזאות היו אחת מתחת השניה בשורה אחת מלמעלה למטה. (הדם לא נגע בכפורת אלא נפל על הארץ לפני הארון). לאחר שסיים את ההזאות יצא מקודש הקדשים, והניח את המזרק (שהיה בו את דם הפר הנשאר) על פֶּן (= בסיס) הזהב שבהיכל.

הביאו לו את השעיר, שחטו וקיבל במזרק את דמו וכו' והזה אחת למעלה ושבע למטה וכו'. לאחר שסיים את ההזאות יצא מקודש הקדשים, והניח את המזרק (שהיה בו את דם השעיר הנשאר) על פֶּן הזהב השני שבהיכל.

לדעת רבי יהודה היה שם רק פֶּן אחד, וסדר עבודת הדמים היה בצורה אחרת: כשהוא בא להניח את הכלי שבו דם השעיר הוא נטל תחילה את הכלי שבו דם הפר שהיה מונח עליו קודם לכן, ורק אח"כ הניח עליו את הכלי עם דם השעיר. משם הוא הלך לפרוכת (= המבדילה בין ההיכל לקודש הקדשים), והזה עליה כנגד בדי הארון אבל מבחוץ, כלומר בצד של ההיכל. נטל מהפֶּן את דם השעיר והניח עליו את דם הפר, והזה וכו'.

כעת המשנה מבארת מה הוא עשה עם הדמים שנשארו: שפך את כל דם הפר לתוך הכלי של דם השעיר, ואח"כ שפך את הכלל לכלי ריק, שע"י כך הדמים יתערבו היטב. (הוא היה צריך לתת על המזבח מדם שניהם, ולכן עירבם לפני שנתנם על המזבח).